

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN ASETUS RAKENNUKSEN KÄYTTÖTURVALLISUDESTA

1 Yleistä

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta korvaisi nykyisin rakennuksen käyttöturvallisuudesta annetun ympäristöministeriön asetuksen (Suomen rakentamismääräyskokoelman osa F2, 2001) rakennuksen käyttöturvallisuutta koskevat säännökset. Uusi asetus perustuisi sisällöllisesti suurelta osin edellä mainittuun asetukseen ja siinä ohessa annettuihin ohjeisiin. Asetuksessa käytettyä käsitteistöä tarkistettiin vastaamaan Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) terminologiaa.

Tarkoituksena on selkeyttää rakennuksen käyttöturvallisuudelle asetettuja vaatimuksia ja luoda tätä kautta edellytykset viranomaistoiminnan yhtenäistymiselle ja toiminnan ennakoitavuudelle. Lisäksi asetuksella täsmennetään korjaus- ja muutostöitä koskevia rakennuksen käytön turvallisuudelle asetettuja vaatimuksia. Samalla on tarkennettu määräysten eräitä rajoituksia suhteessa esteettömyydestä ja paloturvallisuudesta annettaviin määräyksiin norminpurun näkökulma huomioon ottaen.

Ehdotetun asetuksen sisältö perustuu pääosin voimassa olevaan sääntelyyn eli rakennuksen käyttöturvallisuudesta annetun ympäristöministeriön asetuksen (F2, 2001) määräyksiin ja ohjeisiin. Ehdotettuun asetukseen sisältyy sääntely, joka koskee rakennuksen ja sen pihapiirin käyttöturvallisuutta.

Korvattaviksi ehdotetun asetuksen keskeistä sisältöä ei ole muutettu lukuun ottamatta portaisiin, kaiteisiin sekä käsijohteisiin liittyviä määräyksiä sekä törmäämiselle alttiiden lasirakenteiden vaatimuksia. Sääntelyyn on muutoin tehty vain joitakin täsmennyksiä ja pieniä lisäyksiä.

2 Nykytilanne

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 1.1.2014 voimaan tulleella muutoksella (958/2012) muutettiin muun muassa rakennuksen käyttöturvallisuutta koskevaa sääntelyä vastaamaan perustuslain 80 §:n säädöstasoa ja asetuksenantovaltuutta koskevia vaatimuksia. Tässä yhteydessä maankäyttö- ja rakennusasetukseen sisältynyt sääntely rakennuksen olennaisista teknisistä vaatimuksista siirrettiin lain tasolle. Lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain uudet 117 d § sekä 117 j § sisältävät uudet, perustuslain 80 §:n mukaiset asetuksenantovaltuudet, joiden nojalla nyt ehdotettu asetus on tarkoitus antaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 117 d §:n asetuksenantovaltuuksia perusteltiin hallituksen esityksessä HE 81/2012 seuraavasti: ” 117 d §. Käyttöturvallisuus. Sekä rakennuksen että rakennuspaikan on oltava käyttäjälleen turvallinen rakennuksen käytön ja huollon näkökulmasta. Tarkoituksena on, että rakennus suunnitellaan ja rakennetaan siten, että pyritään välttämään tapaturman, onnettomuuden tai vahingon uhka. Tällaisia uhkia ovat

esimerkiksi kaatumis-, liukastumis-, putoamis-, törmäys-, palo-, sähkö tai räjähdystapaturmat. Tällaisten tapaturmien vaaraa voidaan vähentää hyvällä suunnittelulla ja toteutuksella. Huomioon tulee ottaa rakennuksen lisäksi sen ulkotilat ja kulkuväylät erityisesti silloin, kun ne ovat alttiita sään vaihteluille. Rakentamismääräysten mukainen rakennuksen korjaus- ja muutostyö tulee toteuttaa siten, että rakentamismääräyksiä sovelletaan, jollei niissä nimenomaisesti toisin määrätä, siltä osin kuin toimenpiteen laatu ja laajuus sekä rakennuksen tai sen osan mahdollisesti muutettava käyttötapa edellyttävät. Rakennuksen käyttöturvallisuutta koskevat säännökset ovat selvästi teknisluonteisia, ministeriön omaa toimialaa koskevia asioita. Sen vuoksi asetuksenantovaltuus ehdotetaan säädettäväksi ympäristöministeriölle. Uuden rakennuksen rakentamista ja rakennuksen korjaus- ja muutostyötä samoin kuin käyttötarkoituksen muutosta varten voidaan tarvita sisällöltään toisistaan poikkeavia ministeriön asetustason säännöksiä”.

Terveyden ja hyvinvoinnin Laitoksen tilaston mukaan 90 prosenttia tapaturmista sattuu kotona ja vapaa-ajalla. Liikenteessä 9 prosenttia ja työssä 1 prosentti. Tapaturmakuolleisuus on Suomessa selvästi korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa ja luku on lähes kaksinkertainen verrattuna EU:n keskiarvoon. Kansallinen koti- ja vapaa-ajan tavoiteohjelma vuosille 2014–2020 on asettanut tavoitteeksi vakavien ja kuolemaan johtavien koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrän vähenemisen 25 prosentilla vuoteen 2025 mennessä. Kotona ja vapaa-ajalla tapahtuvista tapaturmista aiheutuu vuosittain suomalaisille yli miljoona fyysistä vammaa. Fyysisen vamman aiheuttavista tapaturmista 29 prosenttia (321 000 lukumäärä) on kotitapaturmia ja 32 prosenttia liikuntatapaturmia. Tapaturmista aiheutuu vuodessa yli 110 000 sairaalahoitajaksoa, joista kertyy kustannuksia yli 500 miljoonaa euroa. Myös lievemmistä tapaturmista on seurauksena kustannuksia. Siksi vuosittaiset kokonaiskustannukset kotona ja vapaa-ajalla tapahtuvista tapaturmista ovat arviolta 1,2–1,4 miljardia euroa.

3 Yksityiskohtaiset perustelut

Yksityiskohtaiset perustelut

1 Luku Yleistä

1 §. Soveltamisala

Ehdotetussa 1 §:ssä säädettäisiin asetuksen soveltamisalasta. Asetusta sovellettaisiin uuteen rakennukseen, rakennuksen laajennukseen ja rakennuksen kerrosalaa lisäävään tilaan sekä rakennuspaikan välittömään ympäristöön

Korjaus- ja muutostöissä velvoitteet kohdistuisivat korjaus- tai muutostyön kohteena olevaan osaan rakennusta, rakennusosaa, tai rakennuksen teknistä järjestelmää vain, jos rakennuksen alkuperäinen ratkaisu olisi turvallisuuden tai terveydellisyyden kannalta ilmeisen haitallinen. Muutoin korjaustyöt voitaisiin tehdä noudattaen rakennuksen aikaisemmin hyväksytyjä ratkaisuja. Kuitenkaan rakennuksen käyttöturvallisuutta ei saisi heikentää tavalla jota ei voitaisi pitää hyväksyttävänä.

Käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä käyttöturvallisuutta koskevia säännöksiä sovellettaisiin vain sen mukaan, kuinka rakennuksen tai sen osan riskillisemmäksi muu-

tettava käyttötapa edellyttää. Riskillisyyden arvioinnissa otetaan huomioon käyttäjäjoukon ominaisuudet, kuten esimerkiksi lapsien osuus ja tilan avoimuus erilaisille käyttäjille. Vaatimukset kohdistuisivat rakentamiseen riippumatta rakentamisen luvanvaraisuudesta. Huollon turvallisuuteen liittyvistä vaatimuksista laitteille ja työntekijöiden henkilökohtaisille turvavarusteille säädetään tarkemmin työturvallisuuslaissa ja sen nojalla annetuissa määräyksissä.

2 §. Rakennuksen käyttöturvallisuus

Toisen pykälän mukaan pääsuunnittelijan, rakennussuunnittelijan ja erityissuunnittelijan olisi tehtävänsä mukaisesti huolehdittava rakennuksen suunnittelusta siten, että rakennus käyttötarkoituksensa mukaisesti täyttäisi käyttöturvallisuudelle asetetut olennaiset tekniset vaatimukset. Käyttötarkoituksen vaikutus käyttöturvallisuusvaatimukseen tulee esiin paitsi toimintojen aiheuttamissa vaatimuksissa, myös käyttäjäjoukon eroissa. Lasten tai vanhusten suuri osuus käyttäjistä asettaa suuremmat vaatimuksen käyttöturvallisuudelle, kuin työikäisistä koostuva joukko.

2 Luku Putoamisen ja harhaan astumisen estäminen

3 §. Porras

Asetuksen 3 §:ssä ensimmäisessä momentissa ehdotetaan säädettävän, että portaan olisi oltava turvallinen ja tarkoitukseensa soveltuva, eikä portaan pinta saisi olla liukas. Tarkoitukseensa soveltuvalla tarkoitettaisiin paitsi henkilömäärään suhteutettua mitoitusta myös käyttäjryhmien ja tilojen käyttötarkoituksen mukaisesti helppokulkuseksi suunniteltua porrasta. Poistumisalueen sisäisen portaan vähimmäisleveys olisi 0,85 metriä. Vähimmäisleveyden sisäpuolelle saisivat kuitenkin ulottua käsijohteet ja jalkalistat. Tämä koskisi esimerkiksi asuinrakennuksen oleskelu- ja makuutiloista uloskäytävään johtavaa kulkureittiä. Mikäli poistumisalueen sisäinen kulkureitti muissa kuin asuinrakennuksissa kulkee alueen sisäisen portaan kautta, olisi portaan oltava riittävän väljä liikuntakyvyttömän henkilön kuljettamiseen paareilla. Paarikuljetusta koskeva vaatimus on aikaisemmin ollut samansisältöisenä paloturvallisuutta koskevassa ympäristöministeriön asetuksessa. Muilta osin säännös on vastaava kuin aikaisemmin, mutta ilmaistu selkeämmin soveltamisessa havaitun hajonnan vuoksi.

Portaan luonnonvalon saannista määrättäisiin neljännessä momentissa. Hissittömän talon kerrostasojen välisen portaan on saatava luonnonvaloa ja kerrosten välillä olisi oltava vähintään yksi välitasanne eli lepotaso. Tarkoituksena on, että luonnonvalo yltäisi jokaiselle kerrostasolle.

Asuinkerrostalojen hissien tarve määritellään Valtioneuvoston asetuksessa rakennuksen esteettömyydestä (241 /2017) pykälässä 7.

Poistumisalue, kulkureitti ja uloskäytävä on aikaisemmin määritelty Suomen rakentamismääräyskokoelman osassa E1. Vastaavat määrittelyt annetaan paloturvallisuutta koskevassa ympäristöministeriön asetuksessa (848/2017).

4 §. Sisäportaiden mitoitus

Neljäs pykälä sisältäisi määräykset portaan helppokulkuisuuteen vaikuttavien mittojen suhteista sekä vähimmäisetenemästä ja enimmäisnoususta yleensä ja erikseen hallinto-, palvelu- ja liiketilojen sisätiloissa sekä kokoontumistiloissa. Hallinto-, palvelu- ja liiketilojen portaiden mitoituksesta on aiemmin säädetty esteettömyyttä koskevassa ympäristöministeriön asetuksessa. Nyt portaiden mitoitusta koskevat säännökset on koottu yhteen tähän rakennuksen käyttöturvallisuutta koskevaan ympäristöministeriön asetukseen.

Helppokäyttöisyys suhteessa portaan käyttötarkoitukseen liittyisi paitsi portaan julkiseen käyttöön, jolloin käyttäjäkunta on moninainen ja toisaalta siihen onko kyseessä uloskäytävä, joka ei olisi jatkuvassa päivittäisessä käytössä.

Hallinto-, palvelu- ja liiketiloja sisältävien rakennusten auloissa ja muissa sisäisen liikenteen tiloissa sekä kokoontumistiloissa porrasaskelmat olisi mitoitettava etenemiltään vähintään 300 millimetrin pituisiksi sekä nousuiltaan enintään 160 millimetriä korkeiksi. Asuinhuoneiston ja majoitustilan sisäisen portaan nousu voisi olla enintään 190 millimetriä ja etenemän olisi oltava vähintään 250 millimetriä. Muiden varsinaisten käyttötilojen sisäportaiden nousu voisi olla enintään 180 millimetriä ja etenemän olisi oltava vähintään 270 millimetriä. Yksinomaan varatienä käytettävän ja asunnossa tai majoitustilassa muihin kuin asumista palveleviin välttämättömiin tiloihin johtavan portaan nousu voisi olla enintään 220 millimetriä ja etenemän olisi oltava vähintään 220 millimetriä. Muut kuin asumista palvelevat välttämättömät tilat olisivat ullakolla tai parvella, jotka eivät täyttäisi kerroksen tunnusmerkkejä, tai kellarissa. Tällainen porras voisi olla niin kapea, että siinä kulkija yltyä käsijohteeseen molemmin puolin. Tällainen porras ei voisi olla varsinaisten asuintilojen uloskäytävään johtavalla kulkureitillä.

Uloskäytävän portaan nousu saisi aikaisemman sääntelyn mukaisesti olla enintään 180 mm, lukuun ottamatta porrasta, jota ei käytetä rakennuksen tavanomaiseen sisäiseen liikkumiseen. Tällaisessa portaassa nousu saisi olla enintään 200 millimetriä. Etenemän tulisi olla uloskäytäväportaassa aina vähintään 270 millimetriä.

Etenemä on porrasturvallisuuden kannalta tärkein mitta. Sen riittävyys varmistaa turvallisen ja tasapainoisen kulun portaissa. Kiertävässä portaassa etenemän sisäreunan pienin etenemä on turvallisuuden kannalta merkittävä mitta.

5 §. Ulkoportaiden mitoitus

Asetuksen viidennessä pykälässä säädettäisiin rakennuksen ulkotilojen portaiden mitoituksesta vastaavasti ottaen huomioon olosuhteidenvaihtelun vaatimukset. Vastaa aikaisempaa sääntelyä ja ohjeistusta, joka on muodostunut yleiseksi hyvän rakennustavan malliksi. Mikäli ulkoporras olisi katettu tai lämmitetty, voisi sen askelman nousu olla enintään 160 millimetriä, ja etenemän olisi oltava vähintään 300 millimetriä. Mikäli porras olisi kattamaton ja lämmittämätön, saisi sen askelman nousu olla enintään 130 millimetriä, ja etenemän olisi oltava vähintään 390 millimetriä.

6 §. Tasanne

Ehdotetulla 6 §:llä säädettäisiin tasanteiden turvallisuudesta aikaisemman sääntelyn mukaisesti siten, että niistä olisi tehtävä riittävän väljät ja tarkoituksenmukaiset ja tarkoitukseensa soveltuvat. Pykälässä ehdotetaan säädettävän tarkemmin niistä rakennukseen ja rakennuspaikkaan liittyvistä seikoista, jotka saattavat sisältää harhaan astumisen tai kompastumisen vaaraa. Aikaisemmin ohjeena olleet vaatimukset oven, tasanteen ja porrassyöksen välisistä etäisyyksistä on nostettu säännöksiksi, jollaisena niitä on hyvän rakennustavan mukaan noudatettukin.

Ensimmäisen momentissa edellytettäisiin lisäksi, että tasoerojen sivureunat olisi varustettava korotuksella, jos reunan ja seinän tai kaiteen välinen rako on yli 50 millimetriä. Sivureunalla tarkoitetaan sivua kulkusuuntaan nähden

Toisessa momentissa säädettäisiin tasanteelle aukeavan oven ja porrassyöksen tai luiskan suhteista, joilla vähennetään putoamisen riskiä ja helpotetaan tasoeron havaitsemista.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin rakennuksen erilaisilla tasanteilla sijaitsevien suljettavien aukkojen luukkujen ja aukkoja suojaavien rakenteiden lujuudesta putoamisvaaran poistamiseksi.

7 §. Kaide

Pykälässä ehdotetaan säädettävän tarkemmin kaiteen tarpeesta ja mitoituksesta erilaisen tasoerojen kohdalla. Kaiteen korkeus ja suojaavan osan tarve riippuisivat tasoeron korkeudesta ja osin rakennuksen käyttötarkoituksesta. Aikaisemmassa säädöksessä on jätetty mitoitus avoimeksi ja annettu ohjeena raja-arvot, joita on noudatettu säännöksen tapaan. Nyt ne on otettu säädösehdotukseen. Ehdotuksen mukaan kaiteita edellytetään eri laatuksina yli puolen metrin, yli seitsemänkymmenen sentin ja alle sekä yli kuuden metrin tasoeroissa. Uutena mahdollisuutena uusille suunnitteluratkaisuille ehdotetaan alle metrin tasoerojen järjestämistä muulla tavalla, joka täyttäisi turvallisuuden vaatimukset. Esimerkiksi pehmeä, luiskattu istutusalue tasoeron alla voisi täyttää vaatimukset.

Lisäksi säädettäisiin asunnon sisätilan kaiteesta, joka voisi olla 0,9 metriä korkea, kun putoamiskorkeus on alle kolme metriä.

8 §. Kaiteen ja portaan rakenne

Pykälässä ehdotetaan säädettävän aikaisemman sääntelyn mukaisesti tarkemmin kaiteen ja portaan lujuudesta, rakenteista ja niiden läpäisymitoista.

Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin yleisesti kaiteen lujuudesta suhteessa tilan käyttötarkoituksen mukaisiin kuormiin, joita voisivat olla esimerkiksi nojaaminen ja muu tukeutuminen sekä törmäminen.

Toisessa momentissa kaiteen pystyrakenteiden läpäisyväliksi säädettäisiin 100 millimetriä, kun se aikaisemmassa ohjeessa oli ilmoitettu kahtena eri lukuna (100 ja 110

millimetriä) erilaisiin kohteisiin. Milloin kaiteen suojaavassa osassa olisi vaakarakenteita, jotka saattaisivat mahdollistaa kiipeilemisen, olisi kaiteen oltava niin tiheä, että siitä mahtuisi läpi särmältään enintään kolmenkymmenen millin kokoinen kuutio. Kuitenkaan pitemmän vaakasuoran raon korkeus suojaavassa osassa ei saisi ylittää kymmentä millimetriä. Tällaiseen rakenteesta ei lapsikaan saisi kiipeämiseen sopivaa jaloasijaa.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin kaiteen suojaavan osan ja kaiteen yläreunan välille maksimiläpäisyksi 200 millimetrin kokoinen kuutio sekä kaiteen suojaavan osan ja tasanteen tai askelman yläpinnan tai reunan välille saisi mahtua enintään 50 millimetrin kokoinen kuutio.

Neljäs momentti määritteli porraskaskelmien välisen raon maksimiläpäisyksi 100 millimetrin särmäisen kuution.

Rakennusten rakenteiden kuormituksista säädetään ympäristöministeriön asetuksessa rakenteiden tilavuuspainoa, omaa painoa ja rakennusten hyötykuormia koskevista kansallisista valinnoista sovellettaessa standardia SFS-EN 1991-1-1.

9 §. Käsijohde

Asetuksen 9 §:ssä ehdotetaan säädettävän tarkemmin käsijohteiden sijoittamisesta ja mitoittamisesta. Käsijohteen sijoittamisella molemmin puolin portaan tai luiskan syöksy on tarkoitus ottaa huomioon kulkijan kätisyys ja kulun turvallisuus erityisesti kiertävissä portaissa. Joissain tapauksissa, kun portaan sivuilla ei ole varsinaisen kaiteen tarvetta, kätisyys voidaan huomioida myös portaan keskelle sijoitettavalla käsijohteella. Lasten ja pyörätuolilla liikkuvien käsijohde sijoittuu luonnollisesti eri korkeudelle kuin aikuisten jalkaisin liikkuvien käsijohde. Käsijohteen korkeusasemana 900 millimetriä on yleensä aikuisille sopiva. Johteen päätteen olisi oltava turvallinen ja sen olisi yllettävä yli portaan- tai luiskan alkamis- päättymiskohdan ja jatkuttava yhtenäisenä välitasanteella. Käsijohteesta olisi saatava tukeva ote, millä tarkoitetaan käsijohteen muotoilua siten, että sormet yltävät kiertymään ainakin osittain käsijohteen ympäri. Suora lauta ei täyttäisi tätä vaatimusta. Milloin käsijohde ei voi jatkua yhtenäisenä porrastasanteen ympäri olisi se julkisissa sekä palvelu ja liiketiloissa johdettava vähintään 300 millimetriä syöksyn alkamis- tai loppumiskohdan ohi ja muotoiltava turvallisesti siten, että sen pää ei tartu vaatteisiin tai kantamuksiin.

Kaiteen muotoilulla voidaan myös auttaa kulkijaa havaitsemaan porrassyöksyn päättymisen.

Julkisissa ulko- ja sisätiloissa sekä liike- ja palvelutiloissa käsijohteen olisi myös jaettava yli 2,4 metrin levyisissä portaissa tai luiskissa väylä enintään mainitun mitan leveyisiin osiin. Seremoniaalisiksi tarkoitetuissa leveissä portaissa jakoa ei tarvita, jos vastaava tasa-arvoinen kulku käsijohtein varustetussa portaassa on olemassa.

3 Luku Rakennusosien ja varusteiden turvallisuus

10 §. Valoisuus ja valaistus

Pykälässä ehdotetaan säädettävän tarkemmin turvallisuuden kannalta tarpeellisesta valoisuudesta ja valaistuksesta. Valaistuksen tulisi ensimmäisen momentin mukaan olla käytön ja huollon turvallisuuden mahdollistava, mutta häikäisemätön. Toisen momentin mukaan rakennuksen pintojen ja valaistuksen olisi myös oltava sellaiset, että havaitsemisen kannalta tarvittavat valoisuuserot saavutetaan. Rakennuksen pintojen valoisuudella ja tummuus- ja vaaleuseroilla on suuri merkitys havaitsemiseen.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin kulkureitillä olevien luiskien, askelmien, kynnysten tai tasoerojen osoittamisesta selvästi valaistuksen ja pintojen vaaleus- tai värieron avulla. Tarvittaessa käytettäisiin erityisiä huomiomerkintöjä reunojen havaittavuuden parantamiseksi. Vaaleus- ja tummuuserojen määrittelyyn sopii NCS (Natural Color System), jota käytetään yleisesti maali-teollisuudessa värien ja valoisuuden määrittelyyn. Myös kansainvälinen LRV-arvo (light reflectance value) on yleisessä käytössä. Kummankin järjestelmän lukuarvot ovat toisiaan vastaavat ja arvoa 40 suositellaan erisuuntaisten tasojen erottamiseksi ja portaiden huomiomerkintöihin ja opasteisiin suositellaan arvoa 60.

11 §. Lasirakenteet

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin lasirakenteiden turvallisuuteen vaikuttavista seikoista. Rakennuksen lasirakenne ja muu valoa läpäisevä rakenne olisi suunniteltava ja rakennettava niin, ettei sen rikkoutuminen aiheuta putoamisvaaraa eikä sirpaleiden putoaminen alle jäävän haavoittumisvaaraa. Rakenteen ja lasituksen tulisi kestää käytöstä johtuvat kuormitukset tai ne olisi suojattava törmäyseiteellä. Mitä on edellä 8 §:ssä ehdotettu säädettäväksi yleisesti kaiteiden rakenteista, koskisi luonnollisesti myös lasikaiteen rakennetta. Törmäyskorkeudella olevat lasitukset olisi tehtävä turvalasista ja ne olisi merkittävä pysyvästi havaitsemisen helpottamiseksi.

12 §. Lattiapinnat

Asetuksen kahdennessatoista pykälässä säädettäisiin rakennuksen lattiapintojen turvallisuuteen liittyvistä ominaisuuksista, että lattiapinta tulisi olla tasainen ja valmistettu tilan käyttötarkoitus huomioiden soveltuvasta materiaalista niin, että kompastumis- ja liukastumisriski on pieni. Lattian liukkaita arvosteltaessa riskinä pidetään myös todennäköistä liukkausvaihtelua, joka seuraa käytön luonteesta tai säästä. Liukkauden muutokset voivat johtua pinnalle joutuvasta vedestä, jäätystä, lumesta, rasvasta, pesuaineesta tai puiden lehdistä. Lisäksi käyttötarkoituksen huomioimisella tarkoitetaan kulumisesta ja pinnan vanhenemisesta aiheutuvia riskejä.

13 §. Ovet ja portit

Asetuksen 13 pykälässä säädettäisiin, että rakennuksen ja sen ulkotilojen ovien ja porttien olisi oltava helposti avattavissa myös olosuhteiden muuttuessa, kuten lumisateella. Avautumista estävän kinostumisen vähentämiseksi voidaan käyttää esimerkiksi katoksia tai sivuseinämiä. Lisäksi oven, portin ja puomin tulisi toimia turvallisesti niin, ettei-

vät ne aiheuta tapaturman vaaraa. Ne olisi varustettava tarkoituksenmukaisin turvavarustein. Oville ja porteille olisi suunnitelmassa varattava riittävä aukeamistila, jossa ei ole muun liikenteen tai kulun törmäysvaaraa.

14 §. Kulkukorkeus

Ehdotetussa 14 §:ssä säädettäisiin rakennuksen tilojen kulkukorkeudesta. Huonetilan kulkuväylän vapaa vähimmäiskorkeus on 2 100 millimetriä. Oviaukon kohdalla korkeus saa olla välttämättömien karmien ja kynnysten verran pienempi.

Muun kuin uloskäytävässä olevan ja siihen johtavan portaan sekä asunnon sisäisen portaan kulkukorkeus voisi paikoittain olla 1 950 millimetriä. Kulkukorkeus mitattaisiin portaan etureunasta pystysuoraan esteeseen.

15 §. Turvavarusteet

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin rakennuksen turvavarusteista. Ensimmäisen momentin mukaan rakennus tulisi varustaa sen käyttöön soveltuvilla ja kestävillä turvaratkaisuilla ja varusteilla. Näitä olisivat muun muassa aukeamisrajoittimet asuntojen ja muiden lasten käyttämien tilojen ikkunoihin ja muihin aukkoihin, joissa voi olla putoamisen vaara. Myös erilaisten laitteiden ja kalusteiden avautumis- ja kaatumisesteet ja tahattoman lukkiutumisen sekä loukkuun jäämisen estävät ratkaisut olisivat tällaisia turvavarusteita.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin aukeamisrajoittimella varustetun aukon suurin sallittu avautuma, jonka lapsi voi helposti saada avatuksi. Kuitenkin varatienä käytettävän ikkunan rajoittimen tulisi olla aikuisen helposti vapautettavissa.

Pykälän kolmannessa momentissa edellytettäisiin varateiden varusteiden käyttökelpoisuutta hätätilanteessa. Tällä tarkoitetaan paitsi varusteiden kiinteätä asennusta, myös niiden mitoituksen ja lujuuden sekä materiaalin sopivuutta tarkoitukseensa ja ylläpitoa käyttökelpoisessa kunnossa. Myös huollon turvavarusteet ja kulkureitit, joista säädetään vielä 25 §:ssä, tulisi tehdä ilmastorasituksia kestävästä materiaaleista.

Neljännessä momentissa säädettäisiin varatien aukkojen mitoituksesta.

4 Luku Ulkotilojen turvallisuus

16 §. Ajoväylä ja pysäköintialue

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin piha-alueen liikenteen suunnittelusta käyttäjien turvallisuuden kannalta.

Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin, että tontin ja rakennuspaikan ajoväylä ja pysäköintialue olisi erotettava jalankulku-, leikki- ja oleskelualueista ja ajoväylät olisi suunniteltava ja rakennettava siten, että ne eivät risteä leikkialueelle johtavan kulkutien kanssa. Sellaisessa poikkeuksellisessa tapauksessa, jossa risteämistä ei voida välttää, olisi rakenteellisin ratkaisuin tehtävä risteyspaikka helposti havaittavaksi. Ratkaisu voisi olla esimerkiksi taso- ja materiaali-ero ajoväylässä kulkutien kohdassa.

Toisessa momentissa ehdotetaan säädettäväksi ajoneuvoliikenteen reittien sijoittamisesta rakennuspaikalle siten, etteivät ne rajoita rakennusten ovien ja porttien avautumista eivätkä jalankulkua.

17 §. Leikki- ja oleskelualue

Ehdotetussa 17 §:ssä säädettäisiin tarkemmin leikki- ja oleskelualueiden turvallisuudesta. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin, että muiden kuin enintään kaksiasuntoisten asuinrakennusten yhteisten leikki- ja oleskelualueiden läheisyydessä sijaitsevat yli 0,7 metrin korkuiset tasoerot ja jyrkänteet osoitettaisiin tarkoituksenmukaisin suoja-kaitein tai sopivin istutuksin tai varustettaisiin putoamista vaimentavalla alustalla. Tarkoituksena ei olisi kaikkien luonnollisten tasoerojen aitaaminen, vaan oleskelu- ja leikkialueiden tuntumassa olevien mahdollisesti yllättävien riskien osoittaminen.

Toisessa momentissa säädettäisiin pihan kulkuteiden turvallisuudesta niin, että ne varustetaan tarkoituksenmukaisin kaitein ja käsijohtein. Maastonmukaisissa ulkoportaissa porrassyöksen keskelle sijoitettava käsijohde antaa tasapuolisen tukeutumismahdollisuuden niin oikea- kuin vasenkätisille.

Kolmas momentti määräisi leikkilaitteiden turvallisuudesta ja niiden alustasta, jonka tulisi olla iskua vaimentavaa.

18 §. Kulkuteiden ja oleskelualueiden suojaaminen

Pykälässä säädettäisiin Suomen rakentamismääräyskokoelman osan F2 tapaan kulkuteiden ja oleskelualueiden suojaamisesta sääolojen vaikutuksilta.

Kaikki rakennuksen ympärillä olevat alueet, joilla liikutaan tai oleskellaan mukaan lukien yleiset alueet, olisi suojattava katolta putoavalta ja kinostuvalta lumelta tai jäältä. Myös sisäänkäynnit olisi suojattava kinostumiselta riittävän laajuisin katoksin.

Suojaamisessa olisi käytettävä katolle sijoitettavia lumiesteitä katemateriaali ja katon kallistus huomioon ottaen, sekä ovien yläpuolisia katoksia. Kulkua ohjaavilla istutuksilla ja sopivilla maarakenteilla voidaan myös vähentää putoavan lumen ja jään alle jäämisen riskiä. Lumiesteiden tarve arvioitaisiin katemateriaalin mukaan. Liukkaalla katopinnoitteella lumiesteet asennettaisiin loivemmalle katolle kuin karkeapinnoitteisella katolla. Yleisesti on pidetty kaltevuutta 1:8 rajana jota jyrkemmällä liukkaalla, esimerkiksi peltikatolla käytetään lumiestettä.

19 §. Ulkonevien rakennusosien korkeusasema

Pykälässä ehdotetaan säädettävän tarkemmin ulkonevien rakennusosien korkeusasemasta ja suojaamisesta törmäysvaaralta. Näitä rakennusosia olisivat esimerkiksi parvekkeet, erkkerit, katokset, opasteet, valaisinlaitteet ja markiisit tai mainoslaitteet. Nämä olisi sijoitettava vähintään 2 200 millimetrin korkeudelle maasta tai ajo- ja kulkuväylän pinnasta tai suojattava törmäysvaaralta. Suojaaminen voitaisiin tehdä esimerkiksi riittävän tihein istutuksin tai sopivin rakentein. Määräys olisi vähimmäisvaatimus. Kunnan rakennusjärjestyksissä on yleensä määritelty yleisille alueille ulottuville esteille korkeampia vaatimuksia huollon ja liikenteen näkökulmasta

5 Luku Kokoontumistilojen turvallisuus

20 §. Kokoontumistila

Pykälässä säädettäisiin kokoontumistilan suunnittelusta turvallisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta. Mitä kokoontumistilasta tässä asetuksessa säädettäisiin, koskisi soveltuvin osin myös kokoontumisalueiden katsomoita sekä kokous-, näyttely- tai yleisöteltoja ja muita vastaavia rakennelmia.

21 §. Kokoontumistilan henkilömäärä

Pykälässä ehdotetaan säädettävän tarkemmin kokoontumistilan suurimman sallitun tilassa yhtäaikaaisesti oleskelevien henkilöiden enimmäismäärän määräytymisestä.

Aiottu henkilömäärä olisi perusteena rakennuslupamenettelyssä asetettaville vaatimuksille tilan ominaisuuksille muun muassa poistumis- ja paloturvallisuuden näkökulmasta. Kokoontumistilassa samanaikaisesti oleskelevien henkilöiden määrällä on olennainen merkitys tilan poistumisjärjestelyille ja yleiselle turvallisuudelle tilassa.

Kokoontumistilan enimmäishenkilömäärä laskettaisiin tilan eri huonetilojen ominaisuuksien mukaan siten, että kiintein istuimin varustetun huonetilan henkilömäärä määräytyisi istuinpaikkojen lukumäärän perusteella ja huonetilan, jossa ei ole kiinteitä istuimia, mutta tilan kalustus on esitetty hyväksyttävissä suunnitelmissa, myös istuinpaikkojen määrän mukaisesti. Huonetilojen, joissa ei ole kiinteitä istuimia eikä ole esitetty kalustusta laskettaisiin henkilömääräksi kaksi henkilöä neliometriä kohden. Tällöin ei pinta-alaan luettaisi mukaan näyttämö-, puhujakoroke- tai muuta vastaavaa tilaa eikä vaatesäilytys-, keittiö-, peseytymis-, wc- ja varastotiloja.

Maankäyttö- ja rakennuslain 117 k pykälässä säädetään kokoontumistilaan näkyvälle paikalle sijoitettavasta ilmoituksesta rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymästä kokoontumistilassa samanaikaisesti oleskelevien henkilöiden enimmäismäärästä.

22 §. Kokoontumistilan istuimet

Pykälässä säädettäisiin kokoontumistilan istuinten turvallisesta järjestämisestä. Kaltevassa tilassa tai tilassa, jossa on tasoeroja istuimet olisi kiinnitettävä alustaansa. Vaaka-suoralla lattialla istuimet saisivat olla irrallisia. Jos tilassa on yli 60 tuolia, ne olisi kytkettävä toisiinsa vähintään neljän ryhmässä, jollei tuoleja ole sijoitettu pöytien ympärille. Kiinteät ja toisiinsa kytketyt istuimet olisi järjestettävä istuinriveinä istuinalueiksi, joiden sivulla on kulkureitti.

23 §. Katsomo

Pykälässä ehdotetaan säädettävän tarkemmin kokoontumistilan katsomon järjestelyistä. Tasoerot jotka ylittävät puoli metriä, olisi varustettava tarkoituksen mukaisella suojalla tai avokaiteella tai käsijohteella. Aikaisemminkin ohjeessa ollut mahdollisuus matalamman kaiteen toteuttamiseen parven kohoavan katsomon alimman penkkirivin edessä, on otettu ensimmäiseen momenttiin niin, että kaide voitaisiin toteuttaa 0,7 metrin korkeana

suojakaiteena, kun se varustettaisiin putoamiselta suojaavalla levityksellä eikä penkkirivin ja kaiteen välistä olisi kulkua muualle kuin kyseiselle ensimmäiselle penkkiriville.

Toisessa momentissa säädettäisiin seisomakatsomon porrastamisesta niin, että rivillä liikkuminen olisi turvallista, mikä edellyttää seisomarivin syvyydeksi vähintään puolta metriä. Kolmannessa momentissa säädettäisiin, että moottoroidun katsomon tai sen osan käyttölaitteisiin ei olisi yleisöllä pääsyä.

24 §. Kulkureitti

Pykälässä säädettäisiin kulkureiteistä kokoontumistilassa. Ensimmäisessä momentissa edellytettäisiin, että istuinalueen tai seisomakatsomon kulkureitille järjestetään pääsy suoraan kunkin rivin päästä ja että sen vapaan leveyden mitoittaa sitä käyttävien henkilöiden määrä.

Toisessa momentissa määriteltäisiin kulkureitin leveys suhteessa sitä käyttävien henkilöiden lukumäärään. Kolmannessa momentissa edellytettäisiin istuinrivien kulkuvälin vapaan leveyden mitoittavaksi sitä käyttävien henkilöiden lukumäärään ja istuimien laatuun ja siihen seikkaan johtaako kulkuväli kummassakin vai vain toisessa päässään kulkureitille. Mitoitukset on osoitettu taulukossa 1.

Valtioneuvoston asetuksessa esteettömyydestä (241/2017) edellytetään enintään 5 prosentin kaltevuutta, mitä noudatetaan esteettömille katsomopaikoille johtavilla kulkuväylillä ja -reiteillä

6 Luku Huollon turvallisuus

25 §. Huoltomahdollisuudet

Pykälässä säädettäisiin huoltomahdollisuuksista rakennuksessa ja sen osassa.

Ensimmäisessä momentissa edellytettäisiin, että kaikkiin rakennuksen osiin, joissa on säännöllisesti siivottavia, nuohottavia, huollettavia tai tarkastettavia rakennusosia, varusteita taikka laitteita, on oltava pääsy ja työskentelymahdollisuus niin, että työntekijöiden ja sivullisten turvallisuus on otettu huomioon. Tällaisia rakennuksen osia ovat myös ilmanvaihtokonehuoneet, hissikonehuoneet sekä talotekniikkaa palvelevat nousut, joihin kaikkiin edellytettäisiin olevan helppokulkuinen pääsy.

Toisessa momentissa määrättäisiin turvallisen ja helppokulkuisen katkeamattoman kulkutien järjestämisestä katolla sijaitseville savupiipuille, ilmanvaihtolaitteille ja muille säännöllistä käyntiä edellyttävälle rakennusosille ja laitteille. Nämä kulkutiet olisi järjestettävä yli 1:8 kaltevilla katolla kattosiltaa, lapetikasta, kattoporrasta, askeltasoja ja jalkatukia tarkoituksenmukaisesti käyttäen.

Kolmannessa momentissa edellytettäisiin yli 9 metrin ja enintään 28 metrin korkuisiin rakennuksiin järjestettäväksi pääsy katolle ja ullakolle sekä sisä- että ulkokautta. Esi-merkiksi katollekin olisi sisäkautta pääsy ja ullakolle päästäisiin myös ulkokautta. Yli 28 metriä korkeiden rakennusten ullakoille ja katolle olisi pääsy järjestettävä sisäkautta.

Neljännessä momentissa säädettäisiin turvaköysien kiinnitysrakenteiden sijoittamisesta yli yhdeksän metrin korkuisiin rakennuksiin, jotka olisi varustettava myös riipputelineiden kiinnitysrakentein ja -varustein, mikäli julkisivujen huoltoon ei olisi suunniteltu muuta toimivaa ratkaisua.

7 Luku Ajoneuvo- ja tavaraliikenteen turvallisuus rakennuksessa ja rakennuspaikalla

26 §. Tavarankuljetus ja huoltoliikenne rakennuspaikalla

Pykälässä säädettäisiin huolto- ja tavaraliikenteen järjestelystä rakennuspaikalla.

Ensimmäisessä momentissa määrättäisiin, että rakennuksen ja sen pihan ajoneuvoliikennealueiden olisi oltava turvalliset.

Toisen momentin mukaan muiden kuin pientalojen pihamaan ajoneuvo- ja tavaraliikennettä välittämään tarkoitettujen kuljetusvälinereittien, ovien ja porttien yhteyteen on varattava jalankulkijaa varten turvallinen ja merkitty kulkutie, jos jalankulku näiden kautta on tarpeen. Pääsääntöisesti olisi vältettävä jalankulun ja tavara- sekä huoltoliikenteen risteämisiä.

Kolmannen momentin mukaan rakennuksen tavarahuollon rakenteiden ja järjestelyjen olisi oltava turvallisia. Kuormauslaiturin ja -luiskan olisi oltava suhteessa kuormien kokoon ja tavaraliikenteen määrään. Kuormauspaikan tulisi olla turvallinen. Tämä voisi tarkoittaa sitä, että laiturilta olisi työntekijän uloskäyntimahdollisuus joko portain tai tikkain myös silloin, kun kuormauspaikat ovat täynnä tai syvennystä lastaussillassa, jonne voisi väistää peruuttavaa ajoneuvoa. Kuormauslaitureiden kaiteet eivät saisi häiritä kuormausta ja purkua. Lastaussillan kaiteet voidaan yleensä tehdä avokaiteina, koska käyttäjänä ei oleteta olevan lapsia tai heikosti liikkuvia.

8 Luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

27 §. Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan tammikuun ensimmäisenä päivänä 2018. Tämän asetuksen voimaan tullessa vireillä olevaan hankkeeseen sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Asetuksen voimaan tullessa vireillä olevalla hankkeella tarkoitetaan rakennusvalvonnassa vireillä olevaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista rakennus- tai toimenpidelupa-asiaa. Voimaantulon jälkeen vireille tulleilla hankkeilla tarkoitetaan hankkeita, joita koskeva rakennuslupa- tai toimenpidelupahakemus on jätetty rakennusvalvontaan asetuksen voimaantulon jälkeen.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan yhtä aikaa rakennuksen esteettömyydestä annettavan valtioneuvoston asetuksen kanssa.

Aikaisempi asetus rakennusten käyttöturvallisuudesta F2 on annettu maankäyttö- ja rakennuslain 13 §:n nojalla. Kyseinen pykälä on kumottu lailla 958/2012. Kyseisen lain siirtymäsäännöksen mukaan: ”Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita Suomen rakentamismääräyskokoelmassa julkaistuja määräyksiä voidaan soveltaa, kunnes uudet

säännökset on annettu, enintään kuitenkin viiden vuoden ajan tämän lain voimaantuloa noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 13 §:n 3 momenttia. Kumottaessa laki kumoutuvat myös sen nojalla annetut asetukset automaattisesti.

4 Asetusehdotusten hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia voi olla porrasmittoitukseen ja käsijohteiden sijoittamiseen ehdotettavilla määräyksillä, joilla lisätään etenkin kiertävien portaiden turvallisuutta ja turvalasin käyttöön liittyvällä vaatimuksella. Taloudelliset vaikutukset ovat rakennuskustannuksia nostavia ja terveydenhuollon kustannuksia laskevia, koska vuosittain portaissa tapahtuneiden kuolemantapausten sekä tapaturmista johtuvien sairaalapäivien katsotaan vähenevän muutosten johdosta.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Selkeällä, yhtenäisellä ja oikealla säädöstopella olevalla sääntelyllä arvioidaan olevan vaikutusta säännösten aiempaa yhtenäisempään soveltamiseen. Luotaessa edellytykset viranomaistoiminnan yhtenäistymiselle toiminnan ennakoitavuuden arvioidaan paranevan ja kuntakohtaisten soveltamiserojen vähenevän.

4.3 Ympäristövaikutukset

Asetuksen muutoksella ei ole ympäristövaikutuksia.

4.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Asetuksen muutoksella ei ole sukupuoli-vaikutuksia.

5 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Asetusehdotus lähetettiin lausunnolle 22.11.2016 ja määräpäivä lausuntojen antamiselle oli 13.1.2017. Asetusehdotuksesta saatiin noin 40 lausuntoa ja ehdotusta muokattiin niiden perusteella. Notifikaatio 28.4.2017 - 31.7.2017, ei huomautuksia.

6 Laintarkastus

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä laintarkastusyksikön kiireisen työtilanteen takia.